

INNOVATIEPROGRAMMA MICROVERONTREINIGINGEN
UIT
RWZI-AFVALWATER

Natuurlijke systemen in het waterbeheer
Zijn ze er al, en wat kunnen we er mee?

Ruud Kampf
Rekel/water

5 oktober 2022
Wageningen

Rekel/water

Samenvatting

Procestechnologie en natuurlijke processen

- Doe technisch wat moet
- Doe natuurlijk wat kan

En, laat daar de 'natuur' van profiteren

- en dan gelijk een stapeling van 'bijvangst'

Al met al
ook heel
boeiend
voor een
proces-
technoloog

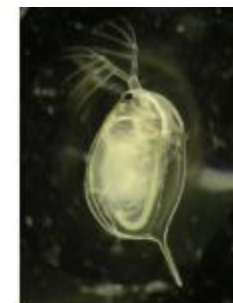
PAO-cursussen

- 1999: Meer dan effluent
- 2003: Effluent van de toekomst
- 2005: Op weg naar een nieuw effluent
- 2007: Op weg naar KRW-effluent

Waar zijn we naar op weg?

Kan dit zonder "natuurlijke processen"?

Voor mij speelt natuurlijke zuivering al heel lang

Natuurlijke nazuivering van effluent
donderdag 30 mei 2005, 14.00 – 15.00

Ruud Kampf

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Vrije Universiteit Amsterdam

KRWE 4
Op weg naar KRW-effluent

Stichting Postacademisch Onderwijs

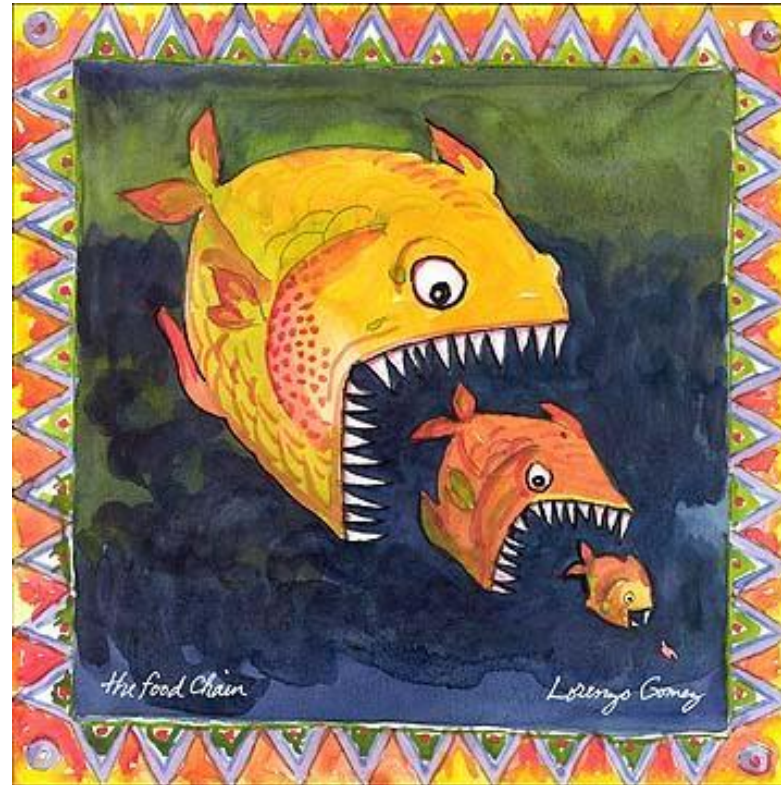
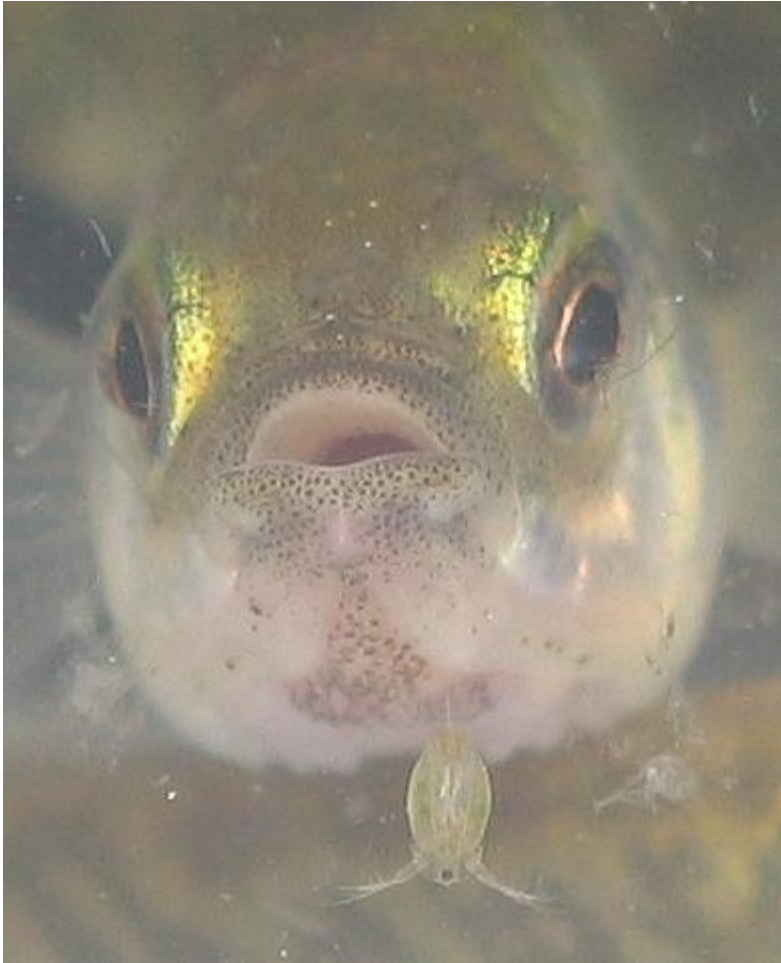
 Datum	13 november 2019
 Locatie	Hotel de Wageningse Berg, Generaal Foulkesweg 96 6703 DS Wageningen

Wat verstaat Stowa
onder
Natuurlijke
zuiveringstechnieken
?

... voor effluent RWZI's

- 1. Wilgenfilter zuivert huishoudelijk afvalwater Reitdiep, Wetlantec
- 2. Zuiveren van toiletwater met algen, Tania Fernandes, NIOO
- 3. Zuiverend dak; natuurlijke zuivering in de bebouwde omgeving, Frank van Dien, Ecofyf
- 4. Zuiverende parkeerplaats; natuurlijke zuivering in de bebouwde omgeving, Dion van Oirschot, Rietland
- 5. Ontwikkeling van IBA-systemen Oosterwold, Rien de Ridder, waterschap Zuiderzeeland
- 6. Pharmalands en schimmels voor verwijdering micro verontreinigingen, Adrie Otte, SWECO
- 7. Natuurlijke technieken voor verwijderen micro's, Alette Langehoff, WUR
- 8. Ontwikkelingen Waterharmonica's internationaal, Ruud Kampf, Rekel/water
- 9. Waterpark grote Beerze: methodes en doelstelling monitoring, Oscar van Zanten, waterschap de Dommel
- 11. Zuiverende kas; Biomakerij La Trappe, Istvan Koller, waterschap de Dommel
- 12. Waterfabriek Dierenpark Emmen, Living machine, Peter van der Maas, WLN
- 14. Watercorridors: zuivering afstromend agrarisch water, Maurice Henssen, Bioclear Earth

Natuurlijke zuivering = Voedselketens!

<http://www.intarttiles.com/robertekennedy.htm>

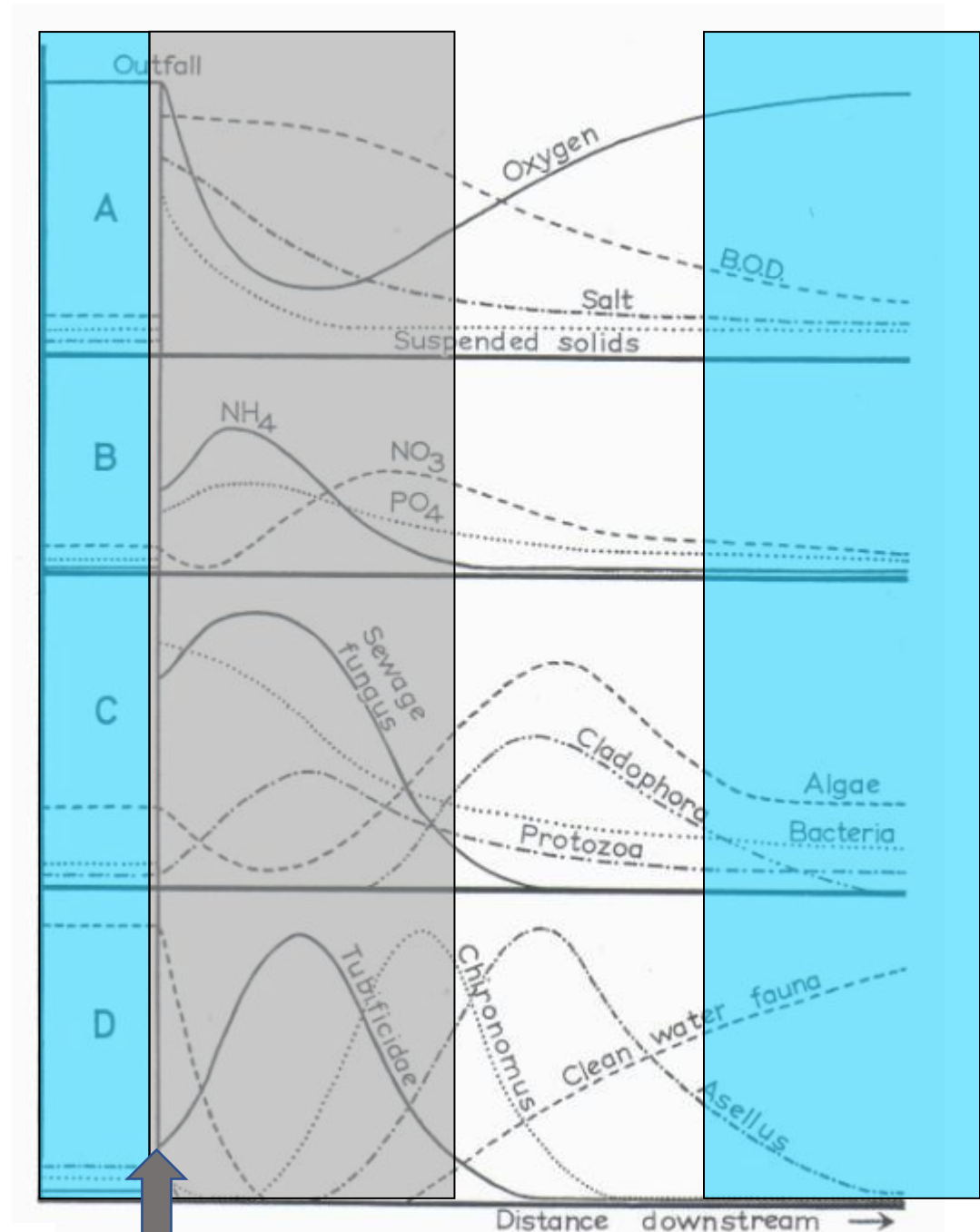
Invloed van een lozing

A: fysisch-biochemisch

B: chemisch

C: micro-organismen

D: "grotere" dieren

Voorschoten

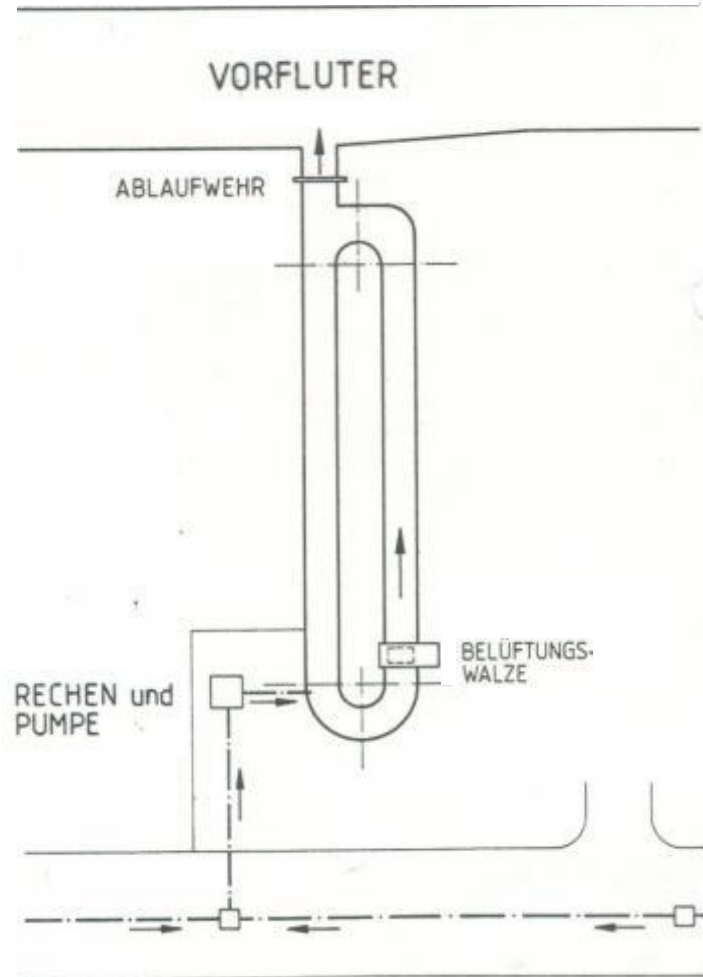

Bild 1: Urform des Oxydationsgrabens. Voorschoten bei Den Haag. Einfacher Durchlaufbetrieb.

Werkrapport betreffende proeven, genomen met een beluchtingsinstallatie voor het rioolvocht aan de Dobbe-weg te Voorschoten gedurende het tijdvak 14 juli – 1 oktober 1954

- ....sloot was gevuld met zwart stinkende watermassa... door huishoudelijk afvalwater van 400 zielen...
- “de bestaande sloot werd veranderd in een ringvormig circuit”
- Conclusies:
  - ... door beluchting is het afvalwater zodanig te veranderen dat het zonder bezwaar kan worden geloosd...
  - ... een zeer eenvoudige nabezinking van het slib lijkt ons daarom te prefereren

Rekel/water

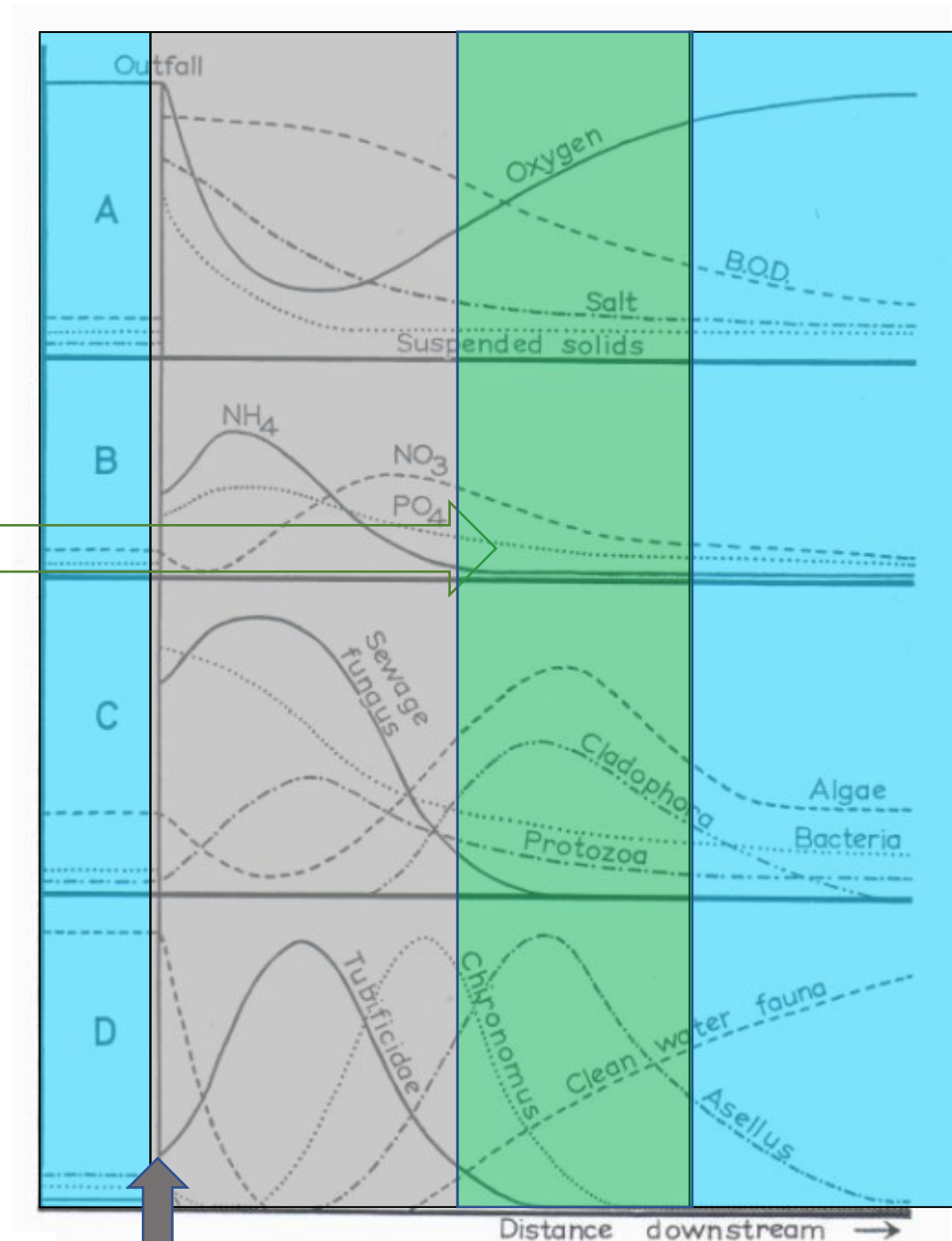
- simpel
- nog modern
- goed effluent

Ca 1955

0.05 kg BZV per kg d.s. per dag

Het effluent van een
rwzi is nog niet
helemaal perfect ...

Kan daar een
natuurlijk systeem
een rol spelen?

Wat is natuurlijke zuivering?

- Natuurlijke processen met behulp van techniek beter laten verlopen....
- Techniek inclusief natuurlijk ontwerpen?
- Ecological engineering?
- Nature based processes
  - Geef het beestje en naam...
    - maar pas het wel in de 'water cycle'

Rekel/water

Welke
'natuurlijke zuiveringsystemen'?

En waar?

Rekel/water

Praatplaat 'Naar een klimaatbestendig stedelijk gebied'

De praatplaat 'Naar een klimaatbestendig stedelijk gebied' ondersteunt op een visuele manier het gesprek tussen verschillende partijen die werken aan een klimaatbestendige stad. Deze kunt u hieronder downloaden. De onderstaande tekst geeft een toelichting op de praatplaat.

<https://www.stowa.nl/publicaties/praatplaat-naar-een-klimaatbestendig-stedelijk-gebied>

HOE?

WATERSYSTEEM ALS BASIS VOOR MAATREGELEN

MAATREGELEN COMBINEREN WAAR MOGELIJK...

vergroenen om de afvoer te verhogen
EN
ruimte voor buffers

... EN KIEZEN WAAR NODIG

water aanvoeren tegen droogte
OF
lage waterpeilen tegen overlast

MAATREGELEN IN BEELD

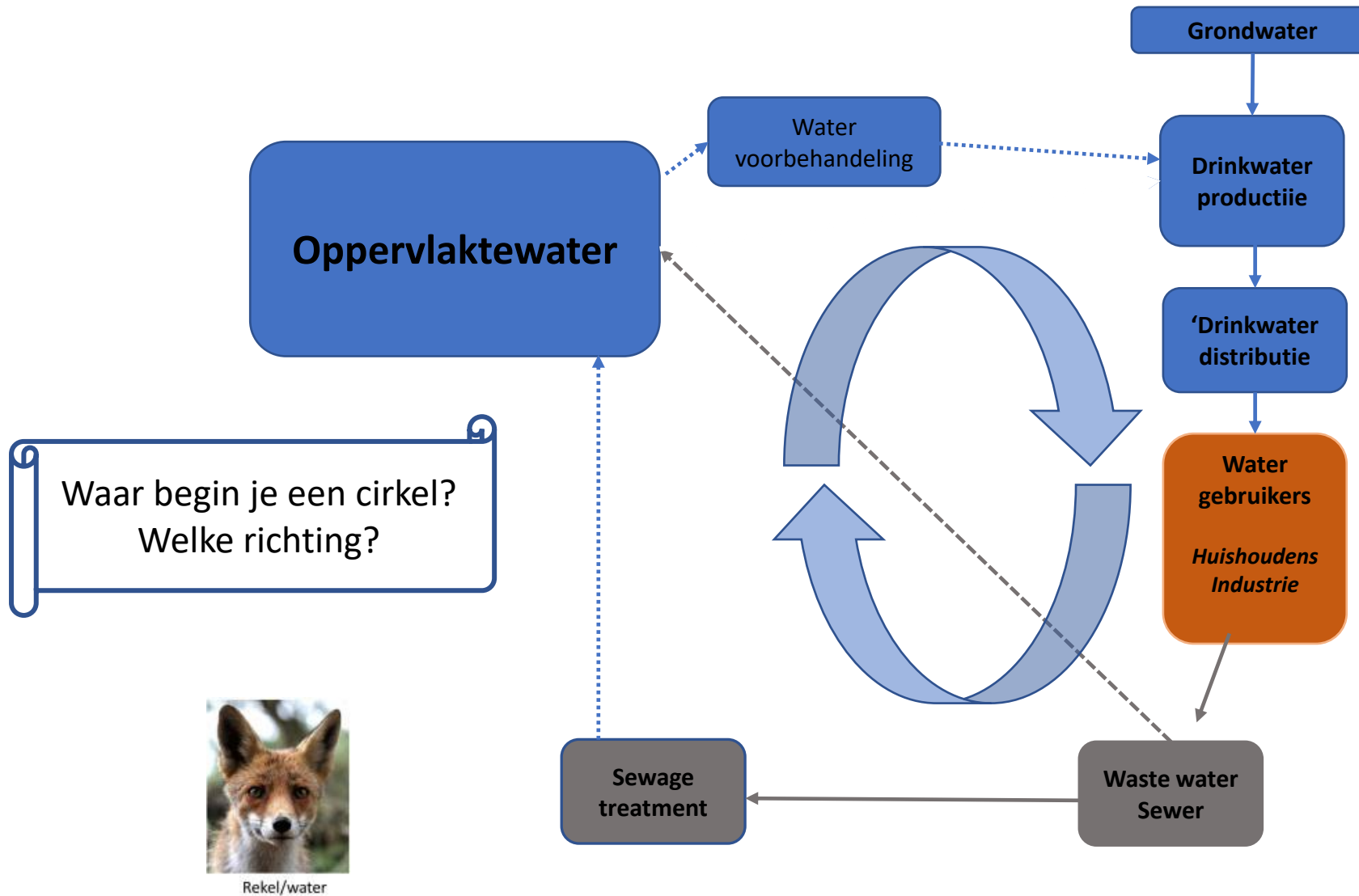
- 1. vergroenen en ontharden (verhogen afvoer)
- 2. groene daken (verhogen afvoer)
- 3. hoogteverschillen in inrichting openbare ruimte (meer waterberging)
- 4. verbinding stad-land (betere waterkwaliteit, aan- en afvoer van water)

- 5. natuurvriendelijke oevers (betere waterkwaliteit, aan- en afvoer van water)
- 6. doorspoelen (betere waterkwaliteit, aan- en afvoer van water)
- 7. hergebruik effluent (bestrijding droogte)

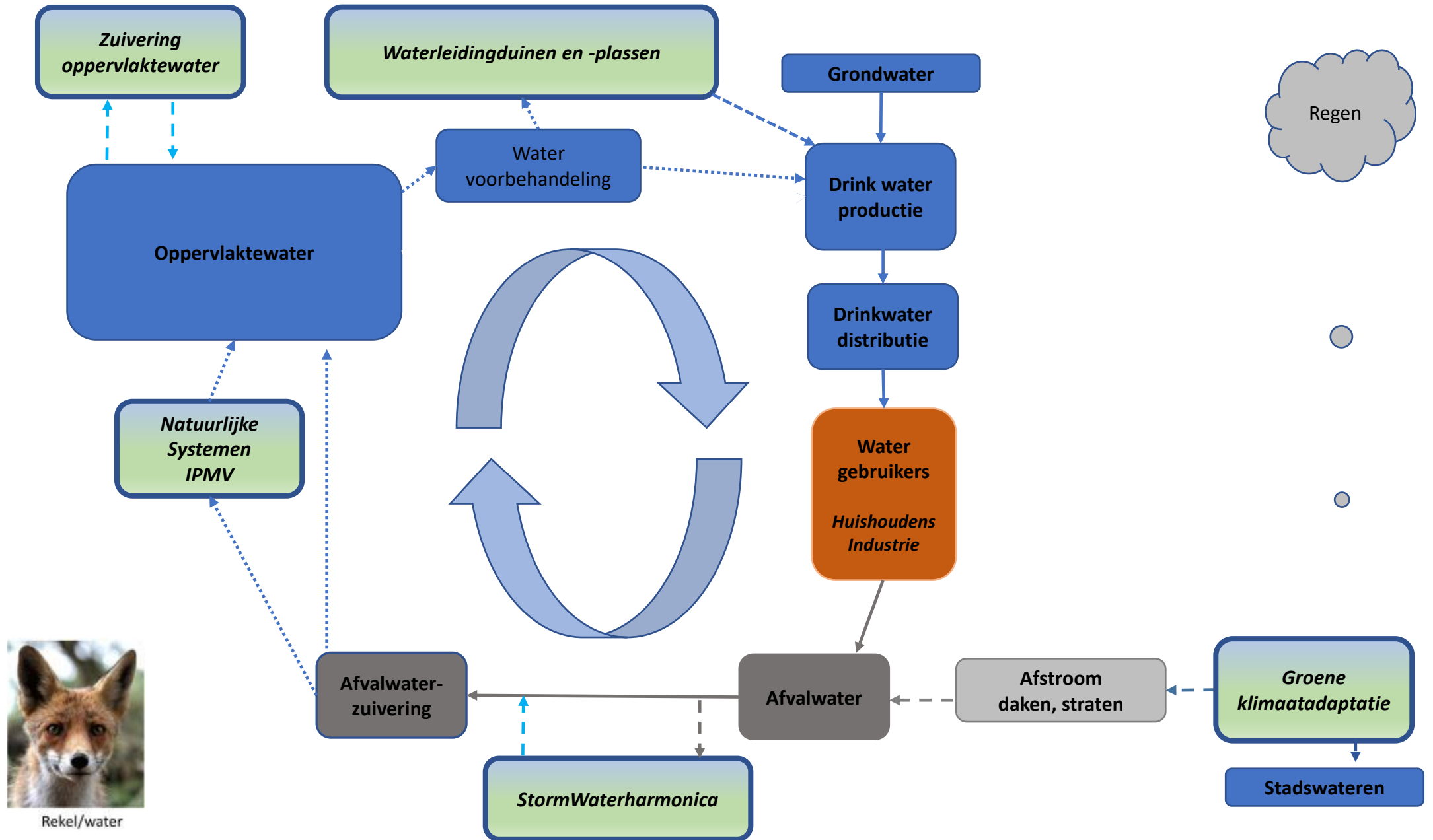
- 8. waterbuffers (aanvoer en berging van water)
- 9. robuuste watergangen (aanvoer en afvoer van water)
- 10. drempelhoogte (schadebeperking overlast)

- 11. evacuatieleroutes (schadebeperking overlast)
- 12. bodem als basis bij nieuwbouw (schadebeperking overlast)
- 13. verhogen grondwaterstand (schadebeperking droogte)

Procestechnische benadering van de "Praatplaat"

Procestechnische benadering van de "Praatplaat": Natuurlijke systemen in de "Stedelijke Water Cyclus",

Natuurlijke systemen in het waterbeheer

Zijn ze er al, en wat kunnen we er mee?

..... Ze zijn er al lang

..... Wat kunnen we er al mee?

Rekel/water

Zuivering oppervlaktewater

Passieve of actieve of systemen om
Oppervlaktewater te zuiveren

- Groene oevers – KRW
- Helofytenfilters voor oppervlakte water
  - *Helofytenfilter bij Berkenplas op Schiermonnikoog tegen blauwalg*
  - *Waterakkers in het Amsterdamsche Veld*
  - *Etc.*
- Om polderwater te zuiveren
  - *Wetterlannen : KRW innovatieproject voor zuiverendemaal en nazuivering afvalwater*
  - *Zuiverendemaal Nieuw Stroomland – Leeuwarden*
  - *Etc,*

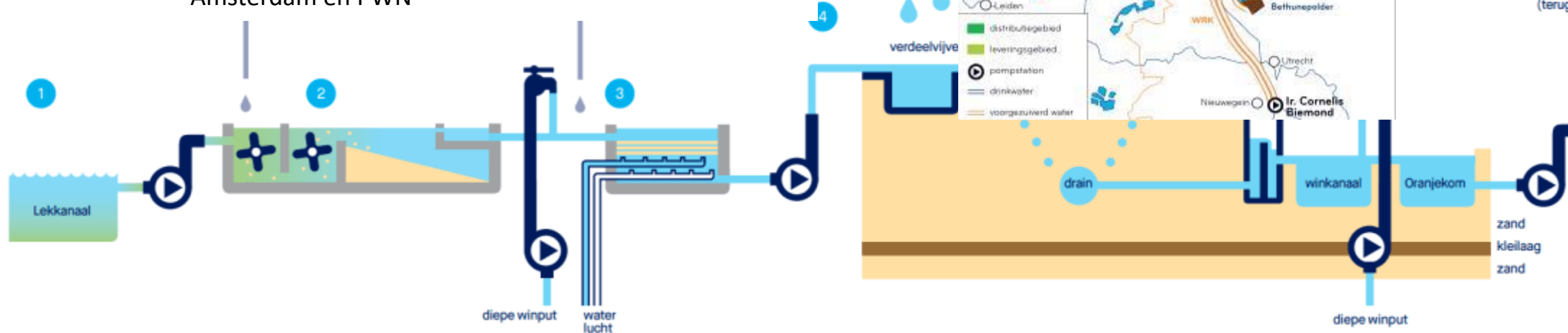

Rekel/water

Waterleidingduinen en -plassen

Voorbeeld Amsterdamse Waterleidingduinen

- Debiet 180.000 m³/dag (max 240.000)
- Verbliftijd ca 90 dagen
- Strategische voorraad 60 – 90 dagen
- Amsterdam en PWN

Waterinname, coagulatie, filtratie, transport

Waterleidingduinen

Natuurlijke processen in drinkwater productie Waternet

Amsterdamse Waterleidingduinen

t = 100 dagen

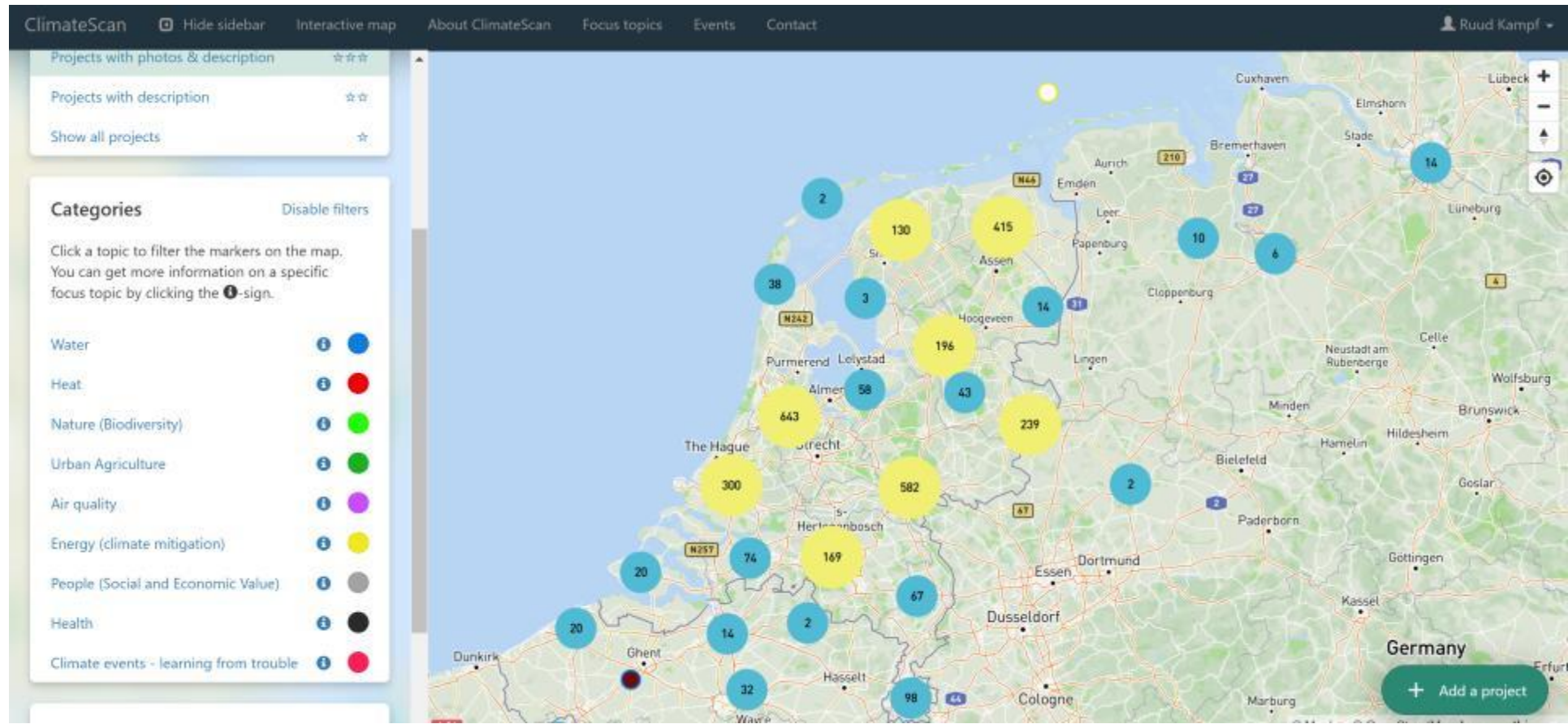
Loenderveense plassen

t = 100 dagen

Groene klimaatadaptatie

www.climatescan.nl

StormWaterharmonica

StormWaterharmonica Moerenburg in Tilburg

- tijdelijke opvang tijdens RWA: maximum 54.000 m³/dag
- later afvoer naar RWZI Tilburg-Noord

RWZI Tilburg Noord

- Debiet bij DWA : 54.000 m³/dag

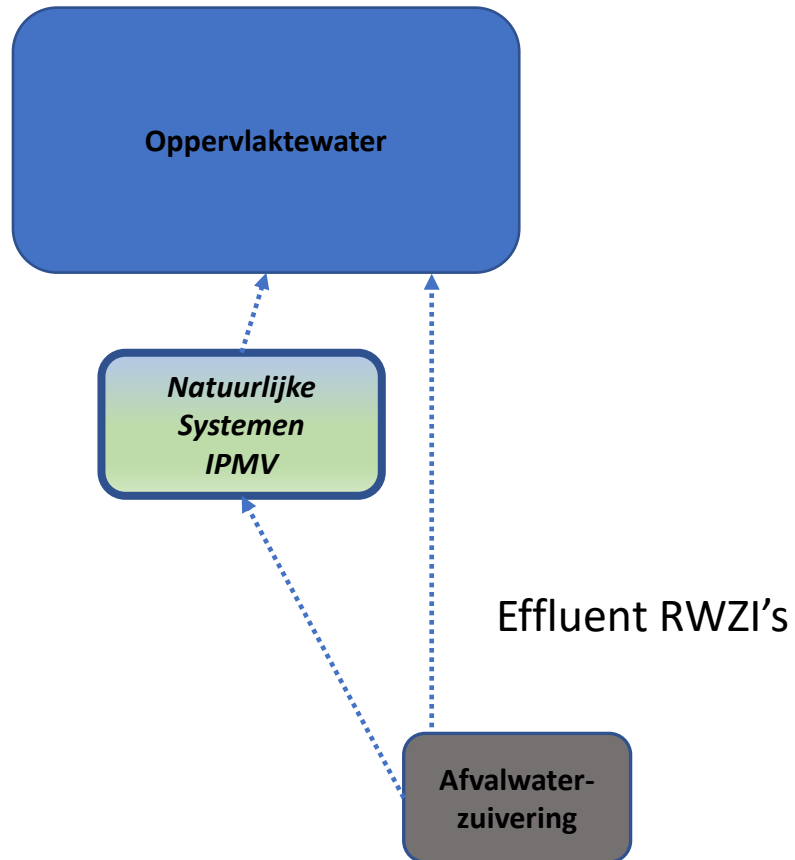
Waterharmonica Tilburg Noord

- max. stijging water niveau 1,6 m
- **waterberging 240.000 m³**

rekeel/water

Natuurlijke Systemen IPMV

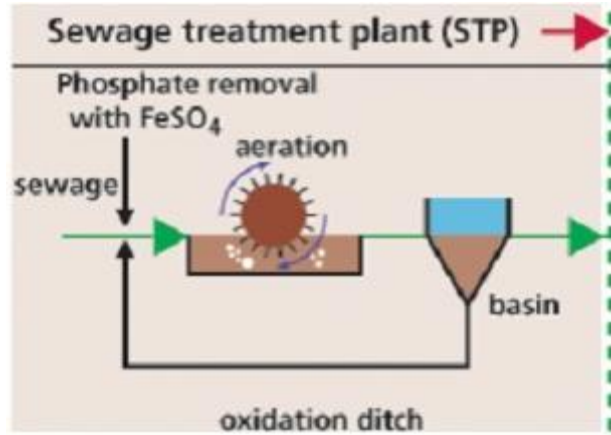
Praktijkervaringen on Nederland met natuurlijke systemen voor effluenten van rwzi's:

Eigenlijk alleen Waterharmonica's:

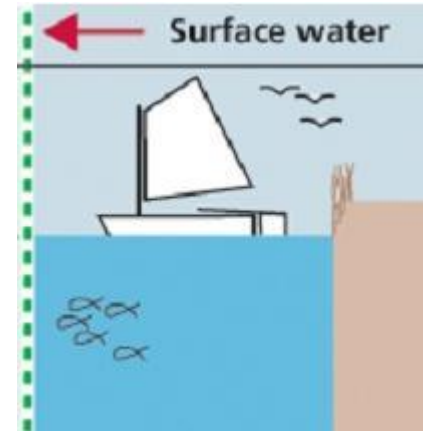
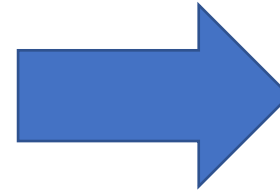
- Sinds 1995
- Totaal ca 150,000 m³/dag

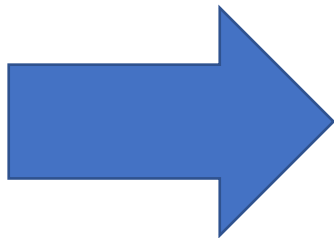
Maar wat is dat 'iets groens'?

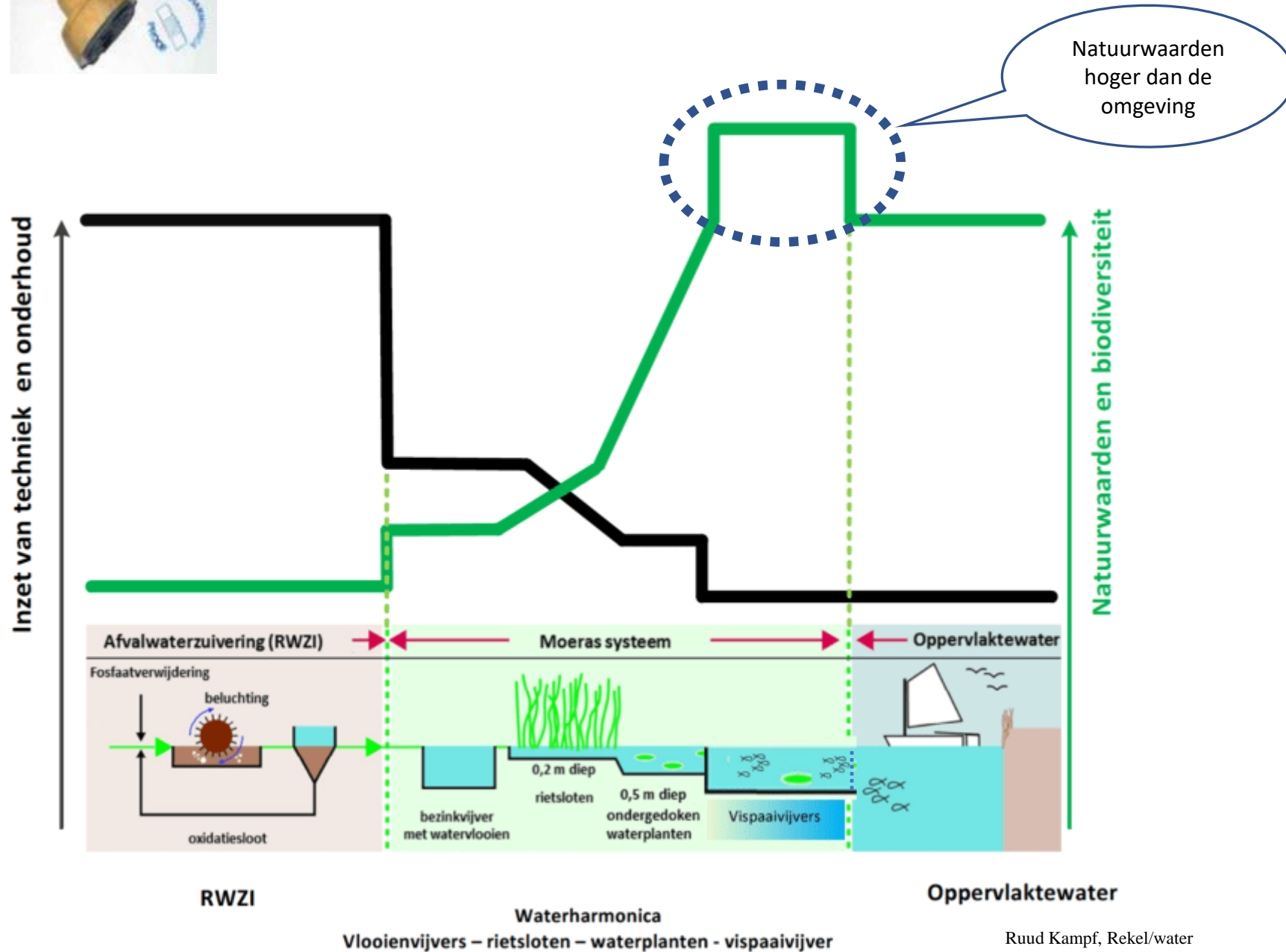
Waterketen

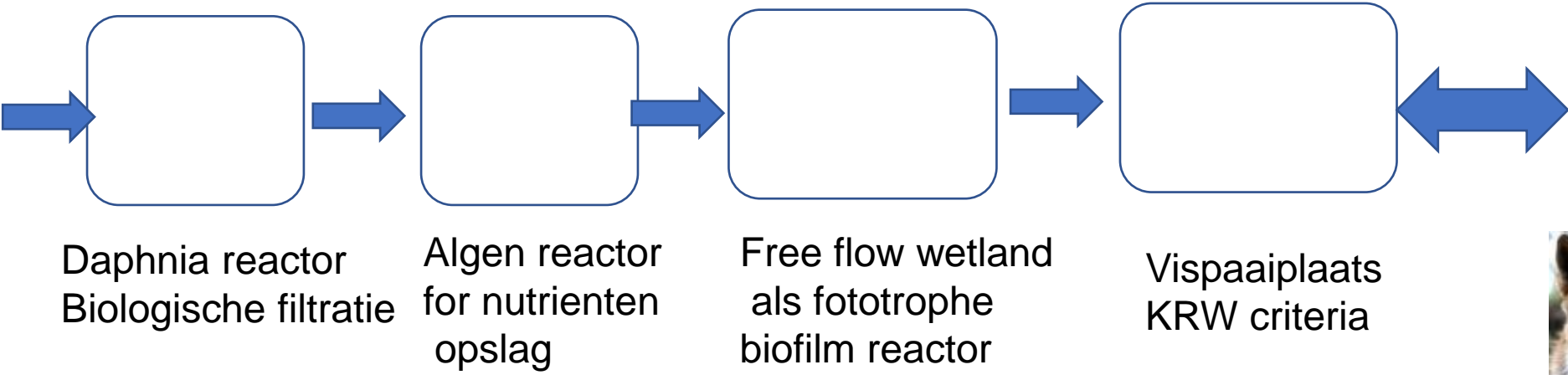
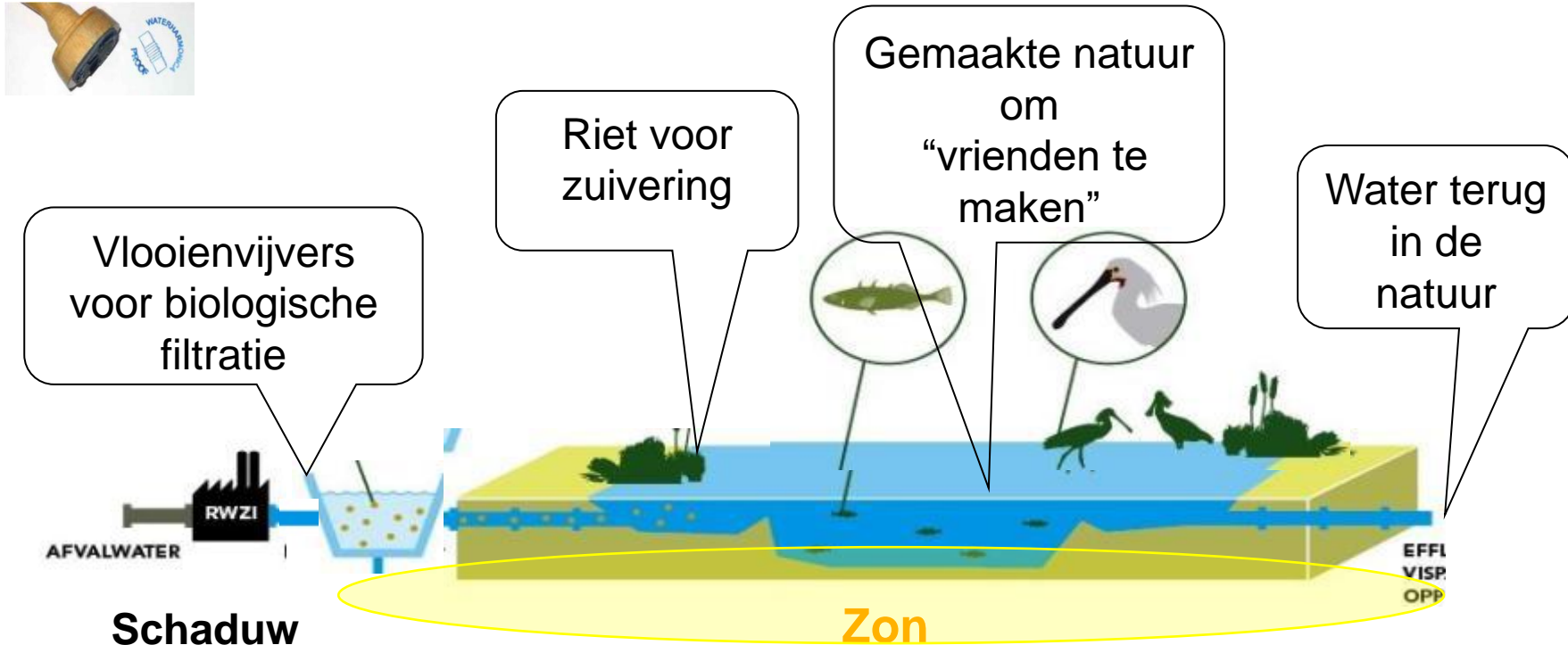

Watersysteem

Alleen voldoen aan de normen?
Voldoen aan de verwijdering van de gidsstoffen?
Of circulair denken?

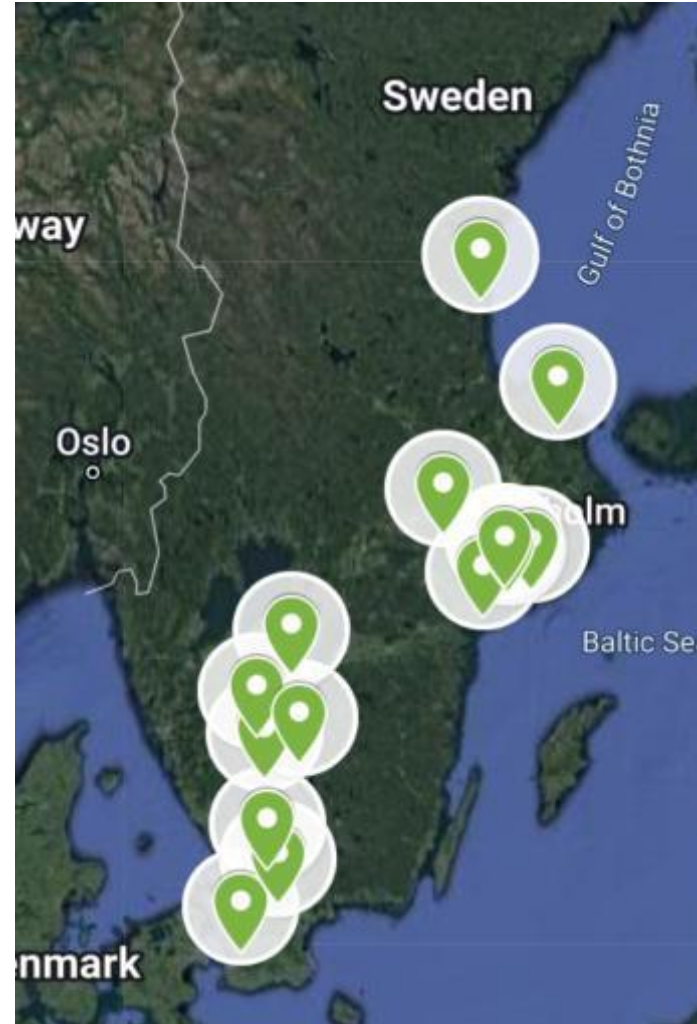
riks/water

Waterharmonica's in Nederland

Ruud Kampf, Rekel/water

Spillvattenvåtmarker i Sverige

Maps not on the same scale...

Waterinnovaties
in Nederland

49
S.C.H.O.O.N. water
Oppervlaktewater zuiveren en hergebruiken
op natuurlijke wijze

Samenvattend -1

Natuurlijke zuivering van effluent van rwzi's?

Waarom:?

- **Omdat het kan en weinig kost?**

- **Vanwege Multi-functioneel ruimtegebruik:**
  - *Natuur*
  - *Recreatie*
  - *Nuttig gebruik van bufferzones rond de zuivering*
  - *Buffering en berging van water*
  - *KRW-doeleinden*

- **Natuur kan een aantal dingen veel beter en voor minder geld dan Techniek**
  - *Zie het actief proces*
  - *Bij lagere belasting verwijdering van nutriënten (bijvoorbeeld $P < 0,15$ mg/l)*
  - *Circulair werken.....*
  - *Voedselketens: ... "energie opnemen", "groeikracht" vastleggen:*
    - *Negatieve CO₂-footprint (tot – 12 g CO₂/m³)*

Samenvattend-2

Natuurlijke zuivering van effluent van rwzi's?

Waarom niet?

- ***Er zitten maar weinig knoppen aan***
  - *Dat valt wel mee, als je het proces begrijpt: waterlandbouw*

- ***Het kost ruimte....***
  - *Dat klopt, maar het is wel mooie, nuttige ruimte*

- **Het kost veel:**
  - *Dat klopt niet, zie het IMPV-rapport 'Natuurlijke zuivering'*
    - *En er zijn veel vermeden kosten*
      - *Zie Stowa 2013-07, H8 (and 2013-08)*
    - *En veel sociale opbrengsten: 'vrienden maken'*

Tot besluit

- Waarom ‘natuurlijke processen’?
  - Omdat het kan
  - Omdat de techniek niet altijd nodig is
- Omdat de ‘natuur’ sommige dingen veel beter kan dan technische processen
  - En zeker altijd meer circulair is
- Vergeet niet dat het belangrijkste deel van ons werk het maken van zuiver water!
  - Levend water terug geven aan de natuur

Waterharmonica: De Natuurlijke Waterfabriek

Natuurlijke systemen in het waterbeheer

Zijn ze er al, en wat kunnen we er mee?

..... Ze zijn er al lang

..... We kunnen we er veel mee

..... Wat kunnen we nog meer mee?

- *Micro-verontreinigingen verwijderen?*

Ruud Kampf

Owner of Rekel/Water and Rekel/Kenya Ltd

Consultant nature-based methods for water reuse

Waterharmonica, Biological sanitation, Circular process engineering, etc.

Retired researcher Ecological Engineering Waternet, Amsterdam

Phone: +31 72 502 2998, mobile:+31 649 45 021, mobile Kenya: +254 718 14 99 44

Email: r@rekel.nl

Skype: rekel.nl

Researchgate: www.researchgate.net/profile/Ruud_Kampf

LinkedIn: www.linkedin.com/in/ruudkampf/

Rekel/Water

Westeinde 69, 1636 VC Schermerhorn

www.rekel.nl/water

bank: ABN AMRO IBAN: NL50ABNA0534940498, BIC: ABNANL2A

Chamber of commerce: 54791332

VAT: NL001235132B85

Rekel Kenya Ltd

P.O. box 53566, 00200 Nairobi, Kenya

Tel. +254 718 149944, +254 728 985508

Partner of NJUcoRICH in Eastern Africa

<http://www.cn-natural.com/EN/cooper.html>

The Waterharmonica in China: NJUcoRICH - Nanjing University Research Institute (Changshu) Co., Ltd

Waterharmonica 活水链

Some projects:

Waterharmonica: www.waterharmonica.nl

Maps: www.waterharmonica.nl/waterharmonica_maps.html

Presentation at 3rd WASPA conference in Nairobi: [www.waterharmonica.nl/publikaties/Wabo\[2034\]_2019_The_role_of_WSPs_in_the_urban_water_cycle_towards_a_green_circular_economy_in_Kenya.pdf](http://www.waterharmonica.nl/publikaties/Wabo[2034]_2019_The_role_of_WSPs_in_the_urban_water_cycle_towards_a_green_circular_economy_in_Kenya.pdf)

Stowa report Waterharmonica in the developing world: www.stowa.nl/publicaties/waterharmonica-developing-world

Stowa report Waterharmonica in The Netherlands: www.stowa.nl/publicaties/waterharmonicas-netherlands-1996-2012

YIXING BRAINwave Source of Life and Water concepts: makan.nl/en/landschap/yixing-brainwave-waterharmonica-china/

The role of wetlands in the urban water cycle, from Amsterdam to Kisumu, towards a green circular economy, or actually: how to deal with carbon in urban constructed wetlands: www.rekel.nl/water/landen/kenya/Kisumu/

From White to Green: a circular approach in a small Cooperative Dairy in Ndumberi, Kenya: [link](#)

Can the Cotton Oil industry in Mali take the lead in solving water, sanitation and waste problems with a circular approach with the community?: [link](#)